

Beaktande av strålskydd vid undersökning och behandling av kvinnor i fertil ålder - Hälsa- och sjukvård, Region Gävleborg

Innehåll

Syfte och omfattning	1
Allmänt	1
Ansvar och roller	1
Remittent	1
Läkare som beslutar om undersökning alternativt behandling	2
Övriga medarbetare som utför undersökningen alternativt behandling	2
Beskrivning	2
Berättigande	2
Kontroll av graviditet eller amning	2
Remitterande verksamheter	2
Nuklearmedicin	2
Strålbehandling	3
Röntgen	3
Interventionsverksamhet	3
Opererande verksamhet	3
Övrig verksamhet där patienter bestrålas	3
Referenser	4
Dokumentinformation	4

Syfte och omfattning

Rutinen syftar till att förhindra onödig bestrålning av foster och spädbarn genom att ange rutiner för remittering till, undersökning och behandling av kvinnor i fertil ålder där joniserande strålning förekommer. Rutinen omfattar alla vårdverksamheter inom Region Gävleborg.

Allmänt

Med kvinnor i fertil ålder avses kvinnor mellan 15 och 50 år.
Denna rutin ersätter tidigare utgåva med samma Dokument ID, som härmed dras in. Byte av benämning för dokument.

Ansvar och roller

Remittent

Remitterande läkare ska kontrollera om patient i fertil ålder är gravid eller ammar innan remiss skrivs till undersökningen alternativt behandling där joniserande strålning används.

Läkare som beslutar om undersökning alternativt behandling

När joniserande strålning används skall det beaktas om patienten är gravid samt om patienten ammar inför beslut om utförandet av undersökning alternativt behandling.

Övriga medarbetare som utför undersökningen alternativt behandling

När joniserande strålning används har medarbetare som utför undersökningen alternativt behandlingen det yttersta ansvaret att kontrollera om patienten är gravid eller ammar.

Beskrivning

Berättigande

Om graviditet föreligger eller inte kan uteslutas, skall särskild uppmärksamhet riktas mot skydd av det ofödda barnet. I prövning om undersökning eller behandling är berättigad skall hänsyn tas till den förväntade dosen till fostret, till hur brådskande undersökningen eller behandlingen är och om det finns alternativa metoder för diagnostik eller behandling utan joniserande strålning. För enheter som utför undersökning eller behandling av gravida eller ammande kvinnor ska alternativa metoder finnas beskrivna i ledningssystemet.

För gravida kvinnor skall metod och utrustning användas, som ger en så låg stråldos till fostret som är rimligt möjlig. Valet skall dock göras så att den nödvändiga diagnostiska informationen erhålls eller andra medicinska syften uppnås.

Kontroll av graviditet eller amning

Remitterande verksamheter

Kontroll av graviditet eller att patienten ammar ska göras genom att patienten tillfrågas av remittenten. Detta ska dokumenteras i antingen direkt i remiss, patientjournalen eller i operationsanmälan. Om graviditet inte kan säkerställas genom att fråga, ska patienten rekommenderas att göra ett graviditetstest som ombesörjs av patienten.

Nuklearmedicin

Kontroll av graviditet eller att patienten ammar ska göras genom att patienten ska tillfrågas, detta ska dokumenteras i det patientadministrativa systemet. Skriftliga rutiner finns för att genomföra undersökning av gravida eller ammande patienter.

Strålbehandling

Gravida patienter strålbehandlas aldrig under pågående graviditet. Alternativen är att avvakta med behandling till efter förlossning eller genomföra medicinskt befogad abort.

Röntgen

Vid röntgenavdelningar ska röntgensjuksköterska kontrollera remissen om patienten är gravid innan en undersökning med joniserande strålning utförs i området mellan diafragma och knä samt för datortomografi även när undersökning ska utföras över toraxområdet.

Patienten ska också tillfrågas, vilket ska dokumenteras i remissanteckningar eller journal. Om patienten misstänker graviditet ska, i första hand undersökningen avstås, i andra hand alternativa undersökningsmetoder tillämpas.

Om radiologen och remittent tillsammans konstaterar att bestrålning av en gravid eller eventuellt gravid patient kan motiveras kliniskt, skall ett sådant beslut alltid dokumenteras och minsta möjliga stråldos användas. Beslut ska dokumenteras i remissanteckningar eller i journal.

Interventionsverksamhet

Inför intervention ska röntgensjuksköterska kontrollera remissen om patienten är gravid innan behandling. Patienten ska också tillfrågas, vilket ska dokumenteras i remissanteckningar eller journal. Om patienten misstänker graviditet ska, i första hand undersökningen avstås. Endast vid vitalindikationer och efter beslut av behandlande läkare fullföljs behandlingen.

Opererande verksamhet

För operationsverksamhet ska läkare som gör operationsanmälan tillfråga patienten om graviditet. Detta ska dokumenteras i remissanteckningar eller journal. Om patienten misstänker graviditet ska kontakt tas med radiolog för att göra berättigandebedömning.

Övrig verksamhet där patienter bestrålas

Inför bestrålning ska medarbetare kontrollera remissen om patienten är gravid. Patienten ska också tillfrågas om graviditet, vilket ska dokumenteras i remissanteckningar eller journal. Om patienten misstänker graviditet ska, i första hand undersökningen avstås. Endast vid vitalindikationer och efter beslut av behandlande läkare fullföljs behandlingen.

Referenser

Dokumentnamn	Plats
Alternativa rutiner vid Röntgenundersökning av unga eller gravida patienter	Platina
Alternativa rutiner vid nukleärmedicinsk undersökning eller behandling av unga eller gravida patienter	Se respektive metodbeskrivning i Platina
SSMFS 2018: 5	www.stralsakerhetsmyndigheten.se

Dokumentinformation

Dokumentet är upprättat av Mikael Backlund, granskat före fastställande av Per Hållström, Jonny Nordström, Tony Svahn och Sokratis El Mantani Ordoulidis. Dokumentet är slutgranskat av Carolin Hagberg. Dokumentet är fastställt av Viktor Leander.

Kopians giltighet garanteras endast för utskriftsdokumentet